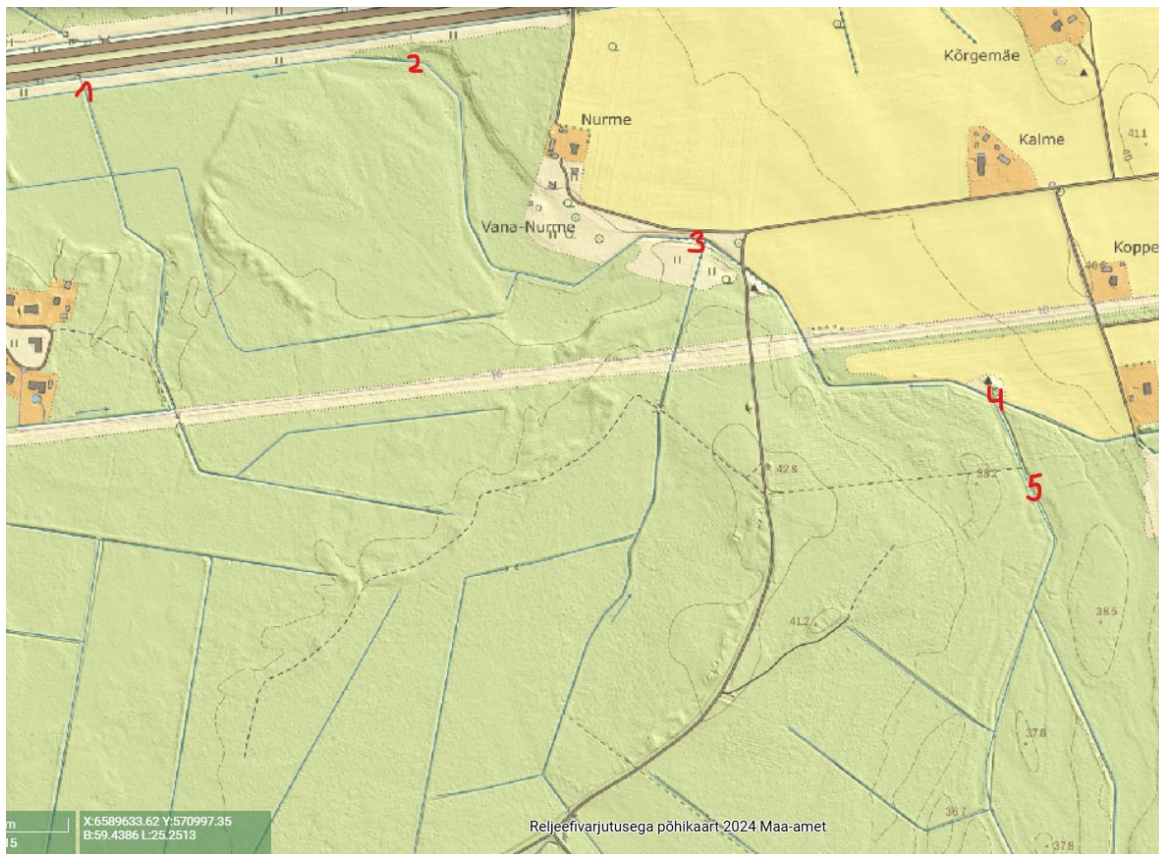

Kaberla oja ülemjooksu (VEE1083100) vaatlus

Vaatluse aeg 04.02.24 ja 27.10.24. Vaatleja Marko Vainu

1. Kaberla oja on kaardistatud voolama lõuna poolt. Veebruaris oli lõunast tuleval harul jää peal, kuid ida poolt voolas lahtine vesi:

2. Oja voolab lauge moldoru põhjas:

3. Sirgendatud, kuid kerge lookega vooluveekogu voolab. Liiv oli põhjas ning selle all justkui betoneeritud põhi. Kuigi kummaline, võib see olla seotud lõunast suubuva kraaviga, et kunagi on soovitud vähendada kraavi sissevoolamise tõttu erosiooni põhisängis. Vaatluse ajal oli lõunast suubuv kraav küll täiesti kuiv. Enne põhisängi suubumist on sellel **truup, mis on ETAKis puudu**:

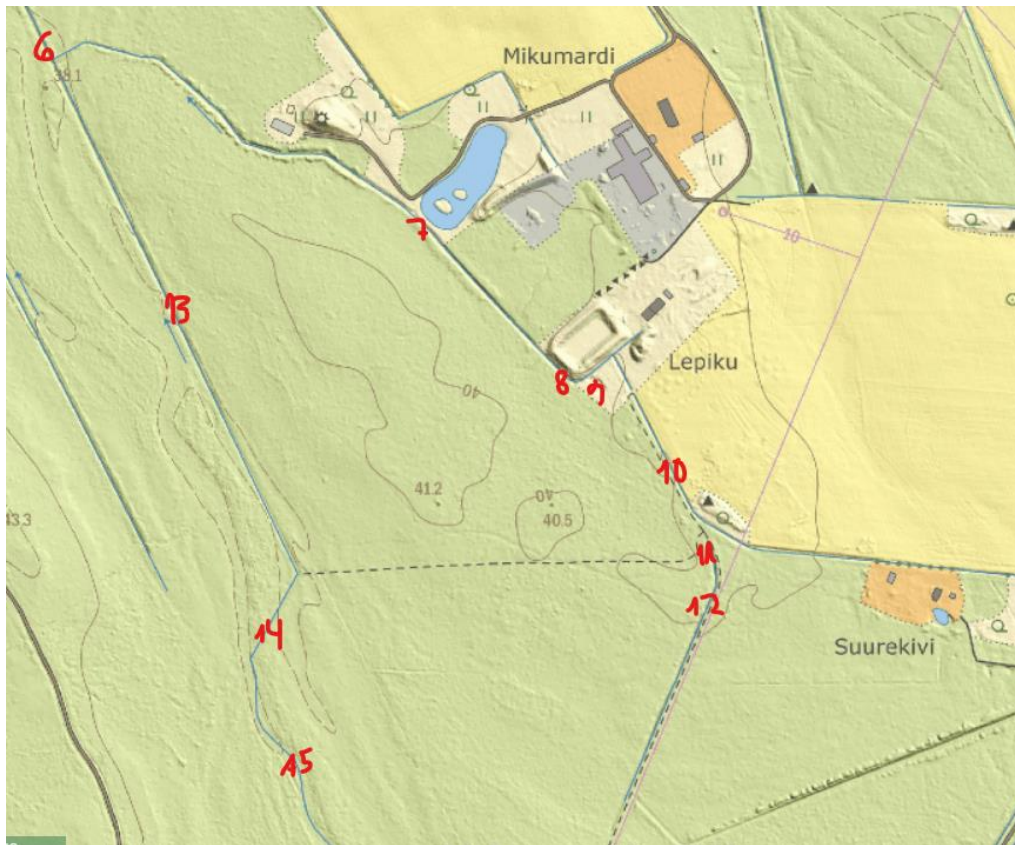
4. Põhisängil on truup (**ETAKis puudu**). Kagust suubuvus kraavis nirises vesi, aga lõunast tuli oluliselt rohkem. Mõlema põhja kaldaid oli hiljuti puhastatud ning mõlema sāngi põhjas paljandus paas:

5. Raiesmikuga piirnevas osas oli sāngi puhastatud. Vesi oli selge ja voolas tõtlikult:

6. Põhisängi voolab idast nire. Ühinemiskohast põhja poole voolas vesi silmnähtavalt, lõuna pool oli voolu kiirus aeglasem. Põhisängi läänekallas oli värskelt puhtaks lõigatud ning ka sängi ennast puhastatud:

7. Tiigist väljavoolu ei tundunud olevat. Tiigi kõrval oli veerohke, aga seisva veega kraav:

8. Kraavi põhjas oli veidi seisvat vett. Vesi algab tõenäoliselt kirdest, loomade varjualuse juurest:

9. Tiik, milles oli vesi sees, aga väljavoolu polnud:

10. Kuiv kraav:

11. Umbne kraavi ots.

12. Truup (**ETAKis puudu**) siia jõuab tegelikult välja lääne poolt metsa vahelt tulev siht, mis ETAKis on põhja poole kaardistatud:

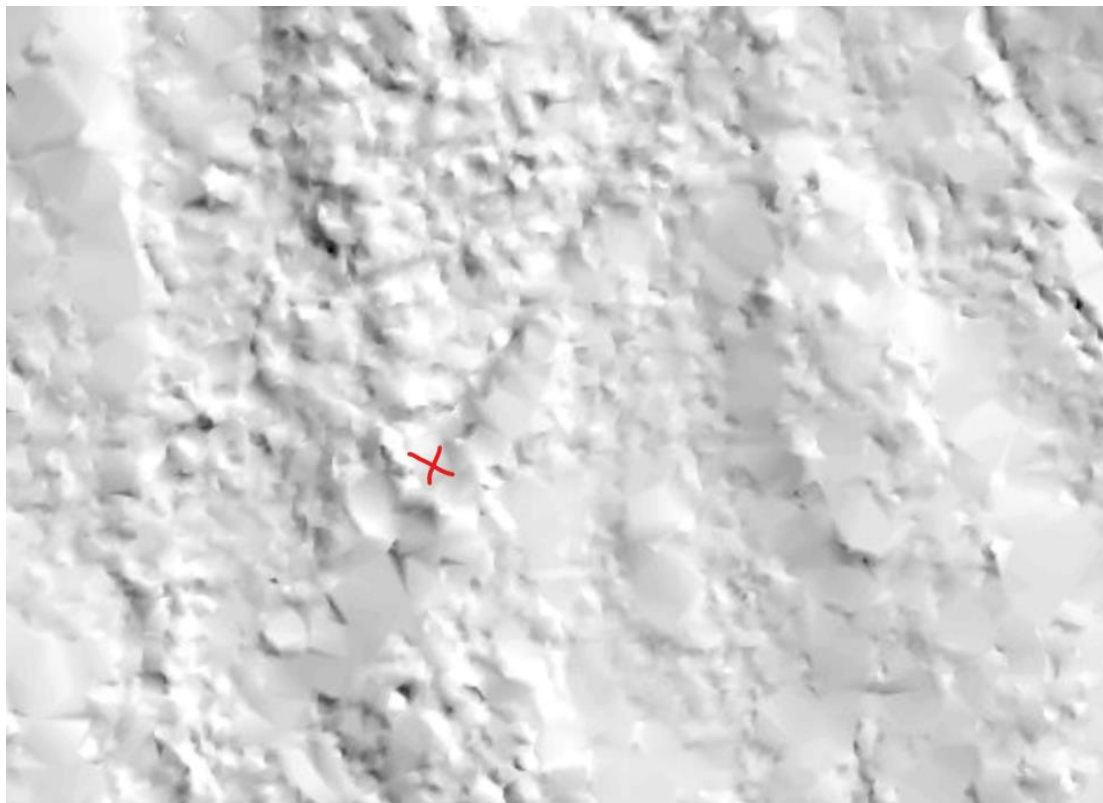

13. Kuna oli värskest süvendatud, näeb välja kraavilik:

14. Puhastatud osa lõpp. Sellest ülesvoolu lõppes kümme-konnan meetri jooksul ka vesi sängi põhjas. Allavoolu oli mõnekümne meetri jooksul sängi põhjas sisuliselt seisev vesi. Sidus säng lõppes lagedaks raiumata metsa vahel vana koprapaisuga. Sellest edela pool oli vesi küll kõrgemal ning ilma paisuta võiks voolata kirdesse, aga paisust läbivoolu polnud:

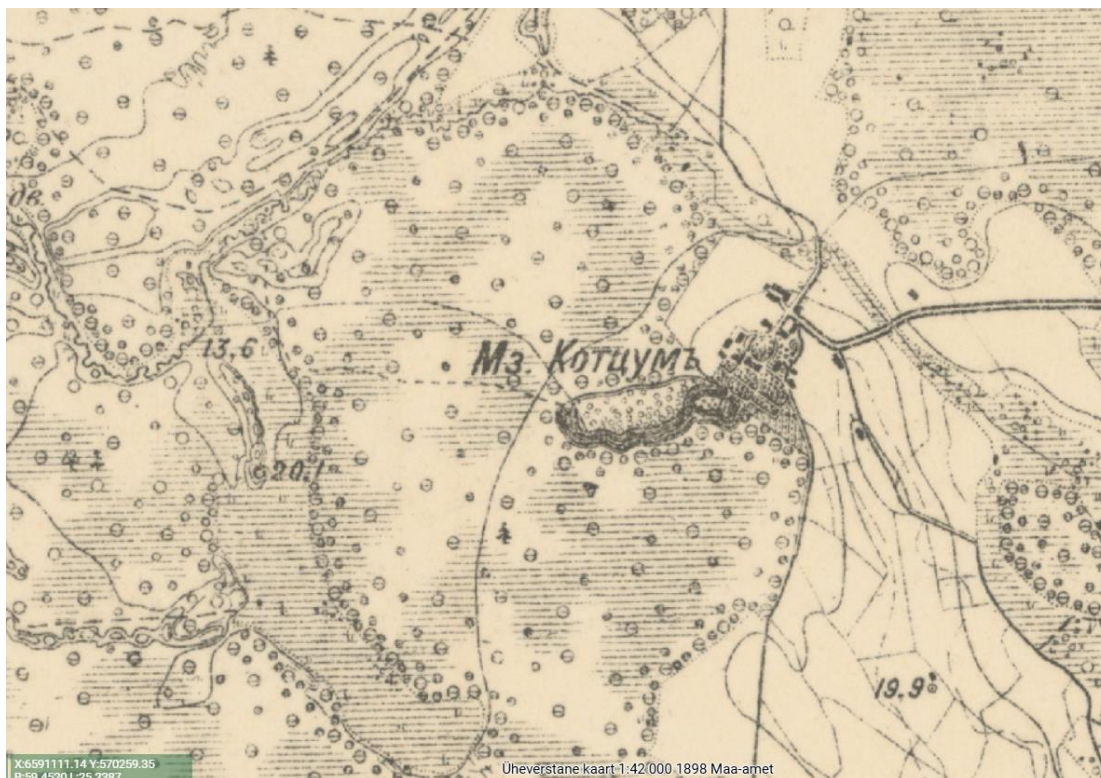

15. Roostunud kasenoorendikuga kaetud soise ala servas on meetrilaiune ja 30 cm sügavune tumeda, seisva veega kraav:

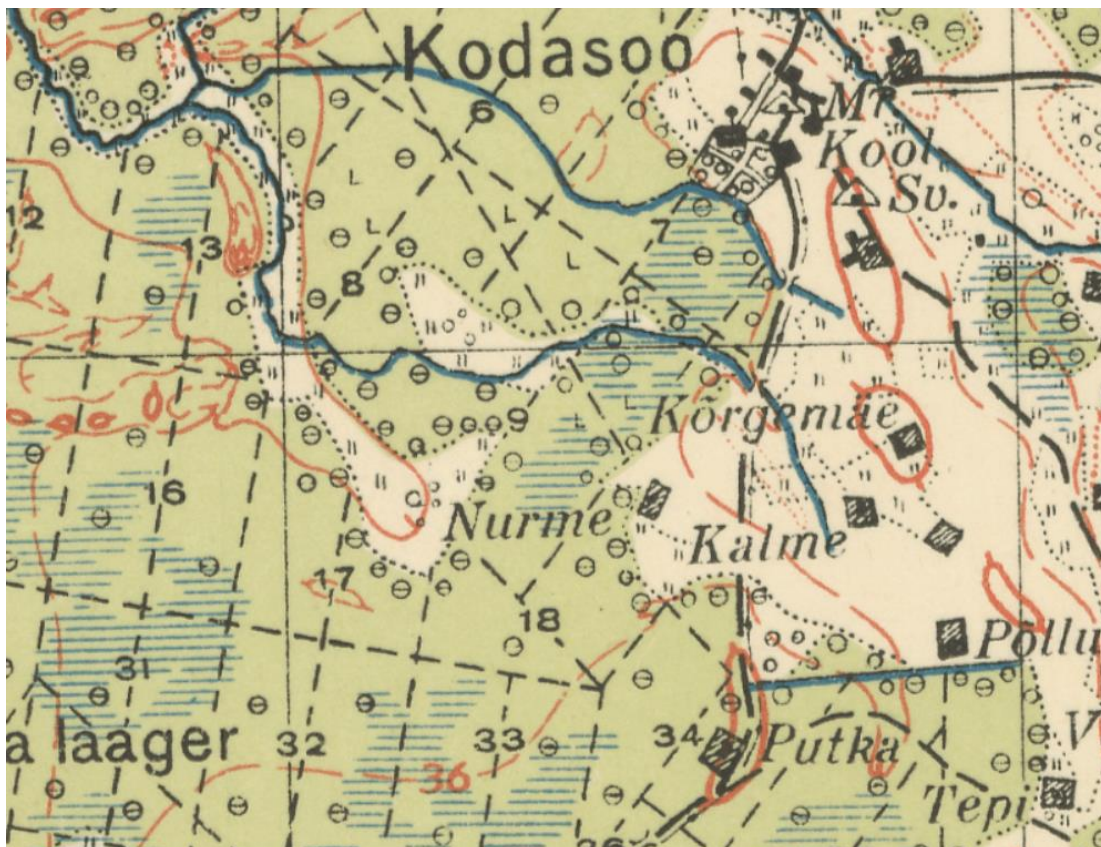

Olukord ajaloolistel kaartidel:

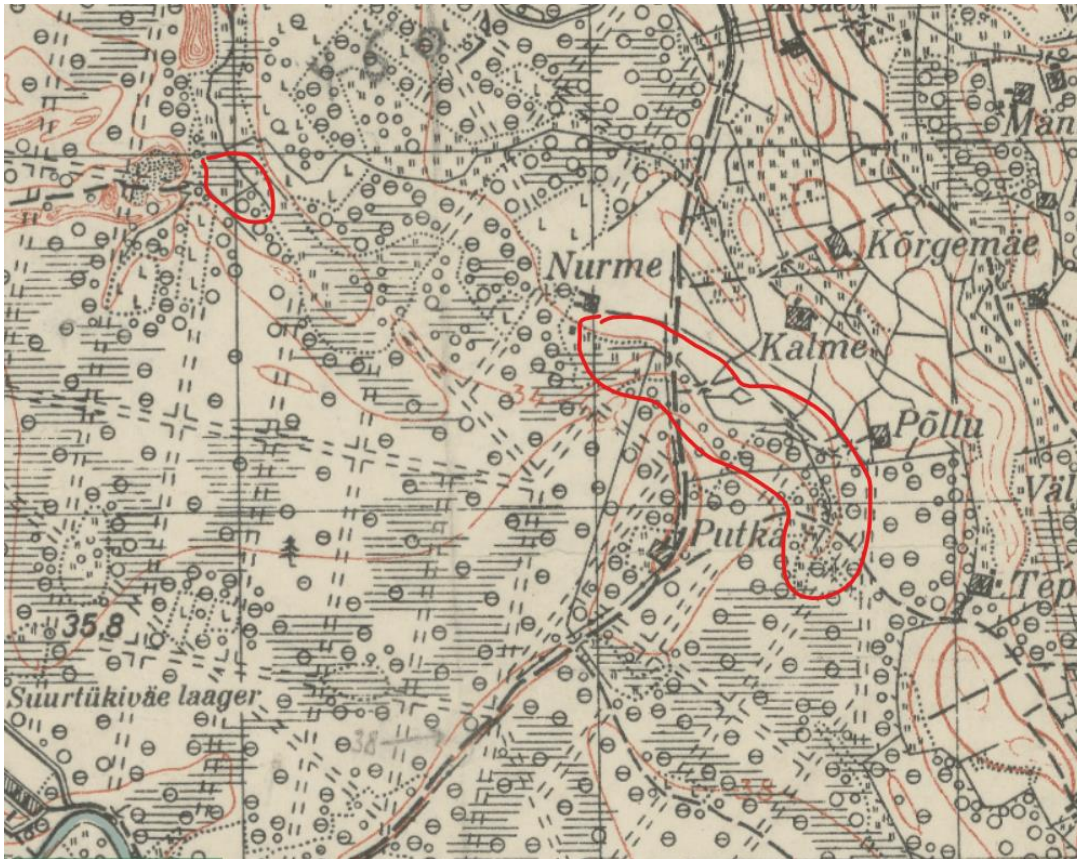
Verstasel kaardil on Kaberla oja ülemjooksuna kujutatud Kodosoo oja ning tänast Kaberla oja ülemjooksu kaardile märgitud pole:

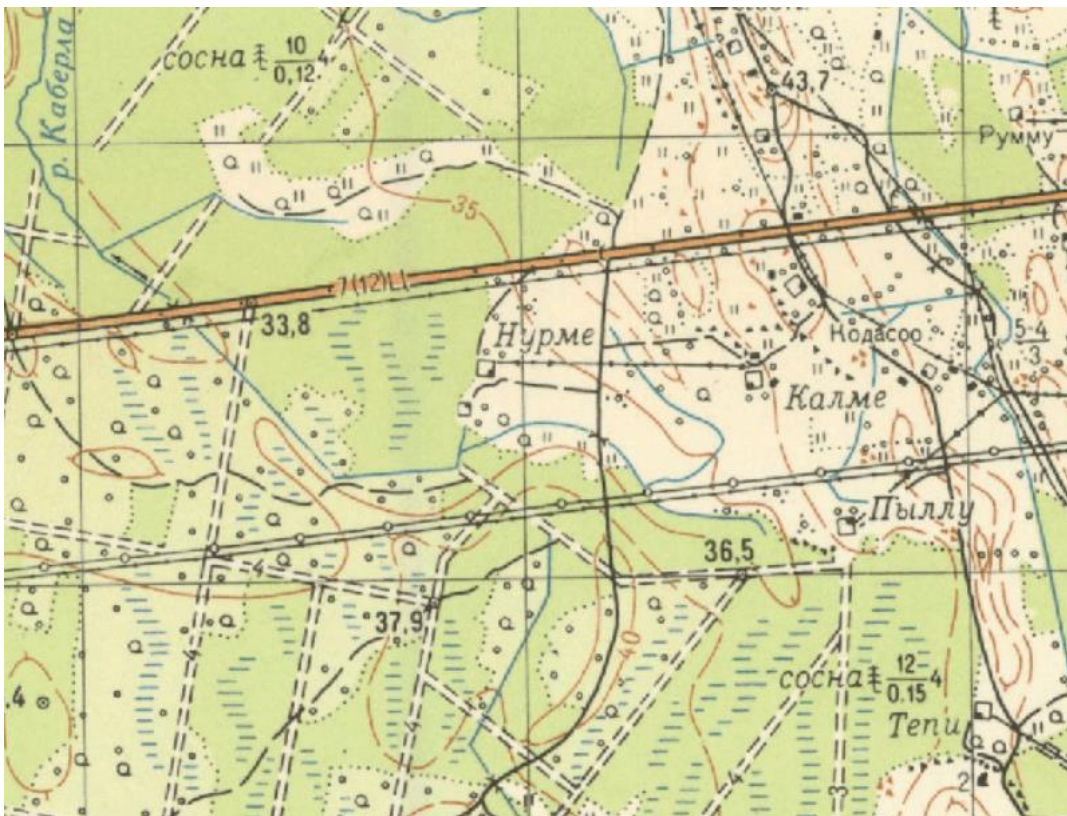
EV 1:50 000 kaardil on oja ülemjooksuna peal tänapäeval Hundisoonena (VEE1083101) arvel olev vooluveekogu:

Ka EV 1:25 000 kaardil ei ulatu Kaberla oja telg isegi tänapäevase Tallinn-Narva maanteeeni. Samas on kaardil Putka ja Nurme talude vahel olev voolusäng, mis jääb vaatluspunktide 3 ja 5 vahele:

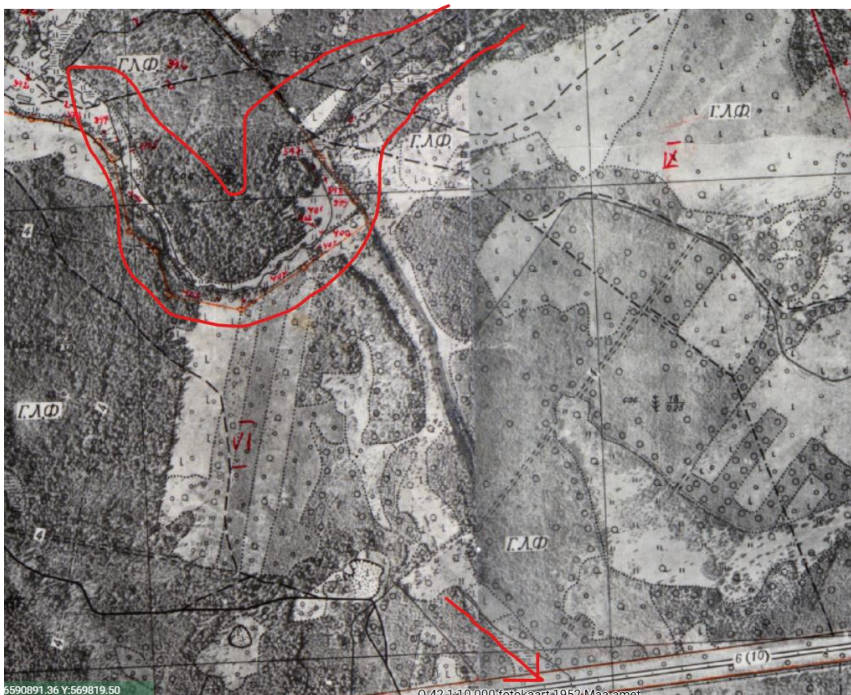
1972. aasta NL 1:25 000 kaardil algab Kaberla ojak nimega joon vaatluspunkti 4 juurest:

1952. aasta fotoplaanil on peal katkestusteta telg kuni vaatluspunktini 15 ja sealt edasi lõuna poole kuni Jägala jõeni. Kaardil on telge nimetatud ojaks, kuid voolusuund on juba vaatluspunktist 3 lääne pool märgitud tänapäevasele vastupidine:

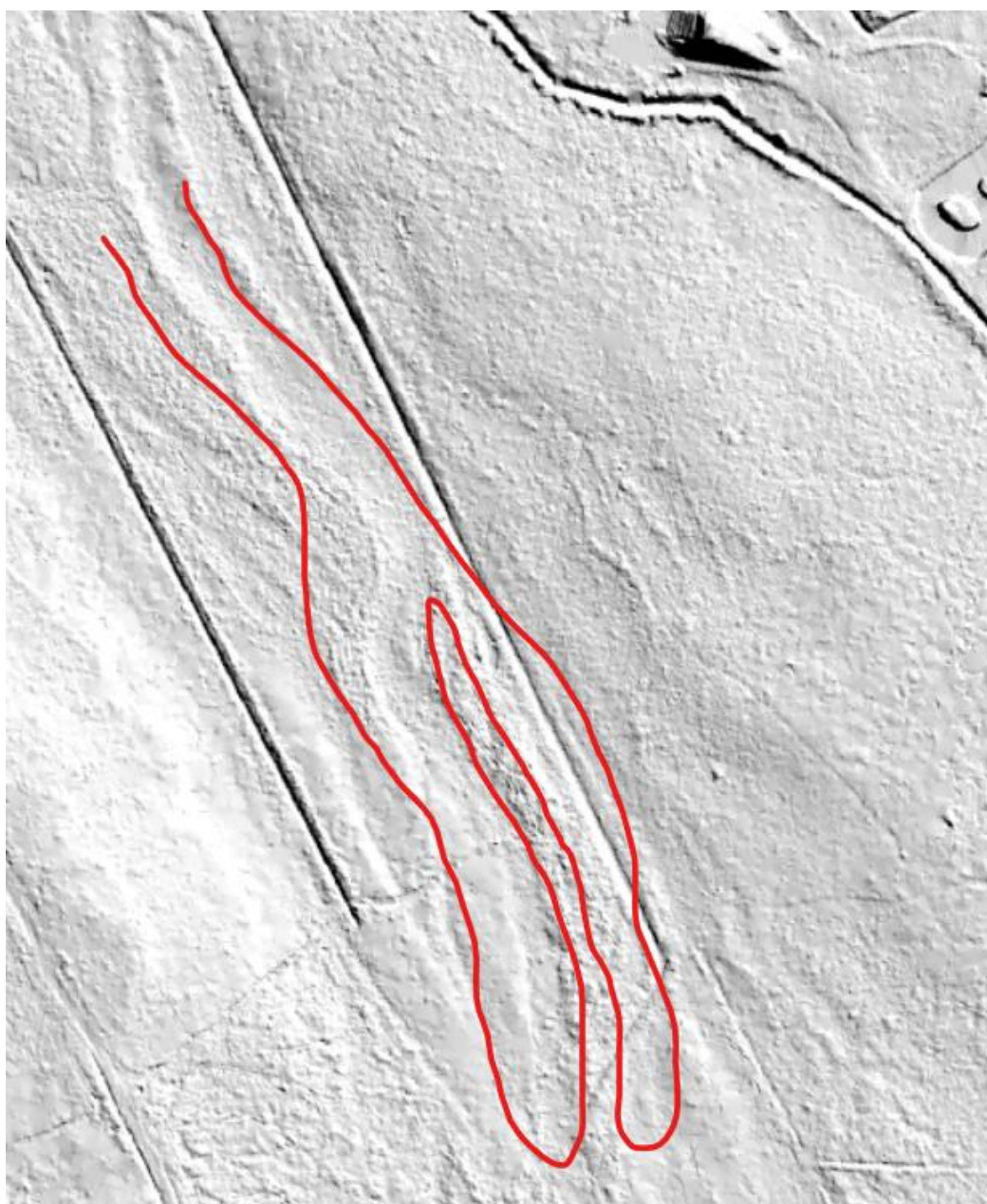
Kaberla ojana on aga kaardistatud Kodasoo oja:

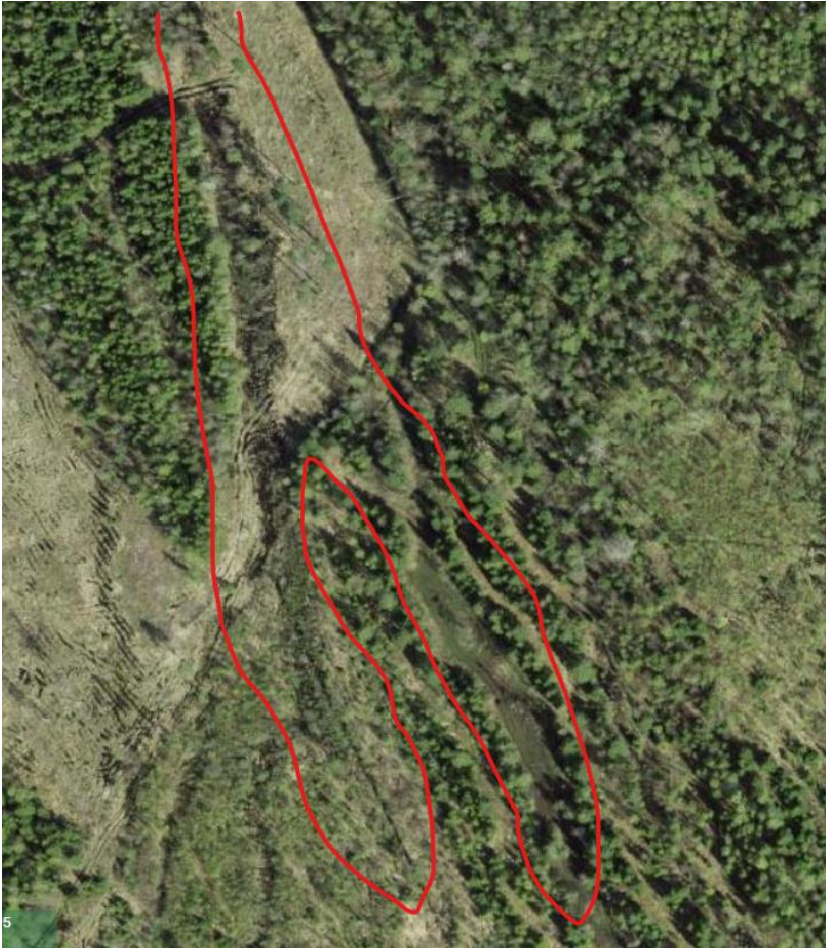

Järeldused: Kaberla oja ülemjooks on ajaloolistel kaartidel tähistatud ootamatult mitmesuguselt. Kõige sagedamini näib varem olevat loetud Kaberla oja ülemjooksuks Kudasoo oja. Praegusest Tallinn-Narva maanteest lõuna pool on sidusaid vooluveekogusid kaardile märgitud alles NL aegsetel kaartidel. Ei ole tõenäoline, et sealne voolusuund oleks aja jooksul ümber pööratud, nagu võiks järeldada 1952. aasta fotoplaani põhjal. See pole ainuüksi maapinna kõrgustest tulenevalt võimalik. Tallinn-Narva maantee kohal on Kaberla oja veepinna kõrgus ca 32,5 m ümp. Samal ajal, kui vaatluspunktis 15 on maapinna kõrgus ca 37,5 m ümp.

Seega saab 1952. aasta fotoplaanile kantud voolunooled lugeda ekslikuks, kuid kaardistatud oja pidi olema olema, kuna samas kohas kulgeb voolusäng ka tänapäeval. Seega, kui mitte hakata tegema sedavõrd suurt muutust, et liita Kudasoo oja Kaberla ojaga, tuleb Kaberla oja ülemjooksu asukoht lahendada selle õgvendatud oja põhjal. Praegu Kaberla oja lähtelõiguks loetud kraavi pole peal ühelgi viidatud kaardil. Nii selle, kui paikvaatluse põhjal on selle Kaberla ojaks nimetamine kindlasti ebasobiv.

Kui lugeda Kaberla oja ülemjooksuks punktides 3, 4, 5, 6 ja 13 kulgev vooluveekogu, siis saab **oja lähteks lugeda selle voolusängi sidusa osa alguse punktis 14**. Reljeefi arvestades sai looduslik nire enne kraavitamist ilmselt alguse sellest punktist kummalgi pool olevast kaheharulisest soisest soonest:

Kuna selle soone väljavool on aga kraavitatud, siis tuleb see kraav lugeda Kaberla ojaks, vaatamata sellele, et tänapäevaks pole enam tegemist looduslikus sängis vooluveekoguga. Ühtegi teist oja lähteks sobivamat kohta, mis võimaldaks kraavi lühemalt ojana käsitleda, ei ole.

EJOKNi (1986) käsitluses asus oja lähe kusagil seal samas piirkonnas, kuna oja lähte asukohaks on antud 8,5 km idakagus. Eesti jõed (2001) kirjeldab oja lähet asuvat Saunja külast 1,5 km lääneedelas, Jägala soo kaguservas olev seljandiku idanõlval. Jääb küll ebaselgeks, mida mõeldi Jägala soo all, kuid seljandiku idanõlv sobib punkti 14 ümbrust iseloomustama küll.